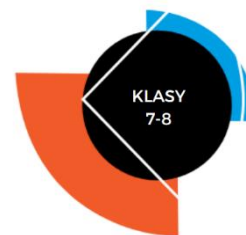

Temat: Wiarygodność w sieci.

Scenariusz lekcji dla klas 7-8 szkół podstawowych

Wszystkie materiały multimedialne do lekcji znajdziesz tu:

<https://bit.ly/wiarygodnoscbenet>

Odniesienie do podstawy programowej:

Informatyka 7-8

IV. Rozwijanie kompetencji społecznych. Uczeń:

2. ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich.

Wprowadzenie

Pozorna łatwość i szybkość wyszukiwania sprawia, że uczniowie nie zawsze posługują się takimi kryteriami oceny informacji zawartej w Internecie, jak jej:

- aktualność,
- dokładność,
- wszechstronność,
- stopień zaufania źródła
- obiektywizm.

Nie doceniają także wagi innych źródeł i nie porównują informacji z sieci z tymi, które mogliby znaleźć w książce, słowniku lub specjalistycznej publikacji. Jednym z problemów utrudniających korzystanie z Internetu jako źródła jest brak świadomości,

jakimi mechanizmami posługują się wyszukiwarki. Uczniowie wysoko oceniają i uwzględniają te wyniki wyszukiwania, które pojawiają się jako pierwsze, często uznając je za bardziej wiarygodne od pozostałych. Są przyzwyczajeni do szybkiego działania – niejako idealizując szybkość dostępu i traktując ją jako najważniejsze kryterium wyboru informacji, zatem bez zastanowienia wybierają je, kierując się wyłącznie ich pozycją na liście. Nie zawsze mają też świadomość, że wysoka pozycja w wynikach wyszukiwania bywa chwytem marketingowym, ponieważ najczęściej właściciel strony opłacił jej pozycję w wynikach.

Cele lekcji

- Poznanie najważniejszych kryteriów, którymi należy kierować się, oceniając wiarygodność treści znalezionych w sieci
- Zwiększenie świadomości uczniów w zakresie rzetelności treści w Internecie
- Wyjaśnienie pojęcia fake news

Cele lekcji (w języku ucznia)

- Dowiedzie się, czym są fake newsy
- Poznacie cztery kryteria, którymi należy kierować się, oceniając wiarygodność treści znalezionych w sieci
- Porozmawiacie o zasadach wyszukiwania informacji w internecie

Kluczowe zagadnienia:

1. Czym jest fake news?
2. Kryteria oceny wiarygodności informacji w Internecie
3. Zasady wyszukiwania informacji w Internecie.

Metody: dyskusja, burza mózgów, rozwiązywanie problemów

Formy pracy: praca indywidualna lub praca w grupach

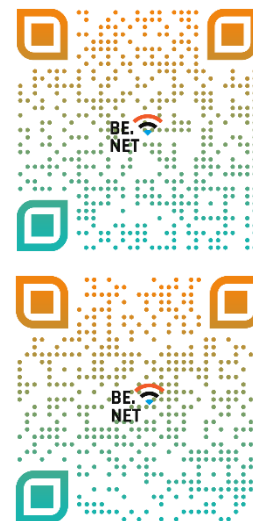
Materiały/ środki dydaktyczne potrzebne do przeprowadzenia zajęć:

rzutnik, głośnik, komputer, każdy uczeń powinien posiadać urządzenie z dostępem do Internetu (smartfon, tablet, komputer).

Podczas lekcji wykorzystaj przygotowane materiały w aplikacji NEARPOD.

Link: <https://bit.ly/nearpodwiarygodnosc>

W aplikacji Nearpod znajdziesz:

-Film "Wiarygodność w sieci" <https://youtu.be/dNb29ZkGc2M>

Załączniki do scenariusza:

Materiały dodatkowe do przeprowadzenia lekcji

Skrót przebiegu zajęć:

- Sprawy organizacyjne (5 min.)
- Wyszukiwanie informacji (25 min.)
- Film (10 min.)
- Podsumowanie dyskusji (5 min.)

Przebieg zajęć:

Przed lekcją (np. tydzień wcześniej) poproś uczniów o przygotowanie krótkiej pracy na jeden z trzech poniższych tematów, przy wykorzystaniu informacji dostępnych w Internecie. Pracę mają przesłać do Ciebie mailem przed zajęciami.

- Gdzie znajdowała się Atlantyda?
- Jaka konsola do gier jest lepsza – Xbox, czy PlayStation?
- Jaka piosenkarka jest najbardziej popularna na świecie?

Jeżeli zechcesz, możesz zaproponować inny temat – ważne jest, aby był on lekko kontrowersyjny i pozwalał na odnalezienie w Internecie wielu nieprawdziwych informacji i wiele opinii. Aby zwiększyć prawdopodobieństwo, że jak największa liczba uczniów wykona zadanie, warto przedstawić im 2-3 możliwości do wyboru i pozwolić klasie zdecydować, na jaki temat chcą pisać.

Sprawy organizacyjne (5 min.)

Sprawdzenie obecności.

Inne sprawy organizacyjne.

Sprawdź, ilu uczniów wykonało zadanie. Nawet jeżeli tylko niewielka część, możesz rozpocząć prowadzenie lekcji.

Wyszukiwanie informacji (25min.)

Zacznij od zapytania uczniów, czy zadanie było dla nich trudne. Pozwól na chwilę rozmowy na ten temat.

Uruchom aplikację Nearpod

[Nearpod aktywność 1](#)

Uczniowie na tablicy online zapisują, jakich haseł (słów kluczowych) używali do wyszukiwania informacji, potrzebnych im do napisania pracy.

Po omówieniu aktywności 1, zapytaj uczniów czym są „słowa kluczowe”

Nearpod aktywność 2

Zachęć uczniów do zapoznania się z materiałem zawartym w aktywności 2, który dotyczy słów kluczowych.

Następnie zachęć uczniów do wypisania źródeł z których korzystali wyszukując informacje (nazwy stron, linki, ect.)

Nearpod aktywność 3

Przedstaw uczniom 4 kryteria wiarygodności informacji

Nearpod aktywność 4

Film (10 min.)

Zapowiedz uczniom, że za chwilę pokażesz im krótki film, ilustrujący temat dzisiejszej lekcji.

Nearpod aktywność 5

Uruchom aktywność 5

Po jego zakończeniu omów krótko wrażenia klasy.

Podsumowanie (5 min.)

Podsumuj temat, przypominając raz jeszcze cztery kryteria wiarygodności stron internetowych i rolę, jaką odgrywa dobór słów kluczowych przy wyszukiwaniu.

Materiały dodatkowe do przeprowadzenia lekcji

Problemy z wiarygodnością

Pozorna łatwość i szybkość wyszukiwania sprawia, że uczniowie nie zawsze posługują się takimi kryteriami oceny informacji zawartej w Internecie, jak: jej aktualność, dokładność, wszechstronność, stopień zaufania źródła czy obiektywizm. Nie doceniają także wagi innych źródeł i nie porównują informacji z sieci z tymi, które mogliby znaleźć w książce, słowniku lub specjalistycznej publikacji.

Jednym z problemów utrudniających korzystanie z Internetu jako źródła jest brak świadomości, jakimi mechanizmami posługują się wyszukiwarki. Uczniowie wysoko oceniają i uwzględniają te wyniki wyszukiwania, które pojawiają się jako pierwsze, często uznając je za bardziej wiarygodne od pozostałych. Są przyzwyczajeni do szybkiego działania – niejako idealizując szybkość dostępu i traktując ją jako najważniejsze kryterium wyboru informacji. Zatem bez zastanowienia wybierają je, kierując się wyłącznie ich pozycją na liście. Nie zawsze mają też świadomość, że wysoka pozycja w wynikach wyszukiwania bywa chwytem marketingowym, ponieważ najczęściej właściciel strony opłacił jej pozycję w wynikach.

Informacja a reklama

Wspomnieliśmy już wcześniej, że uczniowie nie rozumieją, jak działa wyszukiwarka. Z badania Dzieci Sieci 2.0 wynika, że 64,3% nastolatków poszuka informacji o najnowszym modelu telefonu na blogu poświęconym technologiom mobilnym. Na drugim miejscu znalazła się informacja ze strony producenta (odwiedziłoby ją ponad 60%) a trzecim - forum tematyczne. Prawie 19% badanych za wiarygodne źródło informacji uznało internetową reklamę.

Podobną tendencję można zauważyć w innych krajach. Zgodnie z najnowszym badaniem przeprowadzonym w Wielkiej Brytanii przez firmę Ofcom - które przytaczamy tutaj z uwagi na jego aktualność oraz zgodność z tematyką niniejszego scenariusza - 17% dzieci w wieku gimnazjalnym (12-15) wierzy, że prawdziwe są wszystkie informacje, jakie wyszukują w Internecie, a 45% jest zdania, że dotyczy to większości treści. 19% uczniów w wieku 12-15 lat uważa, że skoro strony pojawiły się w wynikach wyszukiwania, to zawarte na nich treści muszą być prawdziwe. 43% użytkowników Internetu w wieku gimnazjalnym ma świadomość, że płatne wyniki wyszukiwania to reklamy (podczas gdy prawie 1/4 sądzi, że są to najbardziej trafne wyniki i nie ma świadomości ich perswazyjnego charakteru). Tylko połowa uczniów ma świadomość, że blogerzy, którzy polecają jakiś produkt, bywają opłacani przez jego producentów lub dystrybutorów.

Fakty i opinie

Umiejętność odróżniania faktów od opinii jest istotna w całej edukacji medialnej uczniów i nie dotyczy wyłącznie Internetu. O ile uczniowie nie mają problemu z zaklasyfikowaniem jako faktu zdania „Pies jest ssakiem”, to już przy ocenach i porównaniach nie są tak biegli. W badaniu Dzieci Sieci 2.0 jedynie 45% uczniów uznało za opinie zdanie: „Świeże powietrze jest lepsze niż klimatyzacja”. Umiejętność określenia statusu logicznego zdania („prawda” lub „fałsz”) a także oceny, które z twierdzeń takim kryteriom nie podlega, jest jednym z podstawowych warunków zrozumienia komunikatu, szczególnie w Internecie, przesyconym informacjami, pełnym szumów i zakłóceń komunikacyjnych. Internet dodatkowo obfituje w teksty subiektywne - wpisy na blogach, komentarze na forach, filmy na prywatnych kanałach na YouTube. Młodzież na co dzień obcuje z takimi przekazami, nie odnosząc się do nich krytycznie. Na każdym etapie edukacji warto więc podkreślać różnicę pomiędzy faktem a opinią, obiektywizmem a subiektywizmem.

Omówienie filmu

Omawiając film, należy zwrócić uwagę na potrzebę dystansu wobec treści zawartych w Internecie, ale także na konsekwencje polegania na źródłach o nieustalonej wiarygodności (wstyd przed rówieśnikami, fałszywe przekonanie, brak wiedzy, nieznanostwo faktów itd.). Zapytaj uczniów, jakie to konsekwencje i wypisz ich odpowiedzi na tablicy lub flipcharcie.

Cztery kryteria wiarygodności

Dla uczniów może być dość trudne rozpoznanie, które strony i portale uznawać na wiarygodne. Nawet, jeżeli w trakcie lekcji uda Wam się omówić kilkanaście różnych stron, będzie to tylko niewielka część dostępnych w sieci zasobów; co więcej, popularność witryn w Internecie zmienia się niezwykle szybko, w efekcie strony będące na topie wśród uczniów pierwszej klasy w tym roku mogą się zdezaktualizować do czasu ukończenia przez nich gimnazjum. Dlatego też najważniejszym wątkiem, który należy poruszyć w trakcie rozmowy są kryteria wiarygodności.

Czy ktoś sprawdza lub weryfikuje treści dostępne na stronie

Jest to kluczowa różnica, na przykład pomiędzy Wikipedią a serwisem Sciaga.pl – na Wikipedii istnieje bardzo złożony mechanizm poprawiania i sprawdzania wpisów przez innych użytkowników, tymczasem treści opublikowane na serwisie Sciaga.pl nie podlegają żadnemu sprawdzeniu, poprzez co mogą znaleźć się tam informacje albo kompletnie nieprawdziwe, albo przynajmniej mocno uproszczone.

Czy strona odsyła do źródeł

Choć nie każde źródło jest wiarygodne, sam fakt, że autor trudził się podaniem jakichkolwiek odniesień źródłowych, jest już ewidentnym plusem i pozwala wyżej ocenić wiarygodność lektury.

Kto jest autorem treści

Jeżeli można sprawdzić tożsamość autora treści zamieszczonych na stronie, podnosi to jej wiarygodność, choć oczywiście nie jest żadną gwarancją. Jeżeli autor jest ekspertem w dziedzinie, którą opisuje (np. jest naukowcem, albo ma duże doświadczenie zawodowe), wiarygodność strony rośnie znacznie bardziej.

Kto nadzoruje stronę

Jeżeli strona jest prowadzona przez instytucję istniejącą i szanowną także w prawdziwym świecie (np. uczelnię, wydawnictwo naukowe, poważną firmę, znane stowarzyszenie) szansa na to, że znajdą się na niej informacje nieprawdziwe znacząco maleje. Kluczowe jest tutaj jednak to, czy firma ta gwarantuje weryfikację treści – o ile bowiem np. Facebook jest wielką firmą, nie daje gwarancji, że jakiegokolwiek informacje na nim podane są prawdziwe, bowiem ich autorami są użytkownicy, a firma Facebook Inc. w żaden sposób nie weryfikuje i nie ocenia ich rzetelności. Dlatego kryterium to działa wyłącznie w przypadku stron instytucji, które w oczywisty sposób gwarantują jakość zamieszczanych na ich serwisach informacji.

Najbardziej wiarygodne są artykuły naukowe publikowane w czasopiśmie z tzw. Listy Filadelfijskiej, dostępne np. za pomocą wyszukiwarki Google Scholar (www.scholar.google.pl). Są one bowiem pisane przez ekspertów w danej dziedzinie, weryfikowane przez innych naukowców, podają zwykle liczne źródła i są nadzorowane przez komitety naukowe lub wydawnictwa.

Po drugiej stronie skali znajdują się anonimowe źródła, takie jak np. portal zapytaj.onet.pl czy samosia.pl, na których publikowane informacje są anonimowo lub pod pseudonimem, nikt ich nie sprawdza, nie ma zwykle podanych żadnych źródeł, a wydawca portalu jednoznacznie informuje, że nie daje żadnej gwarancji wiarygodności przedstawianych treści.